

Wstęp

Numer 1 z 2022 roku czasopisma „Humaniora” zawiera artykuły z zakresu badań nad religiami oraz filozofii, zwłaszcza historii filozofii. Autorami tekstów są filozofowie, religioznawcy oraz antropolog kultury.

Tom otwiera artykuł Stanisława Obirka – antropologa kultury, który w swojej pracy badawczej zajmuje się między innymi dialogiem między religiami, miejscem religii w kulturze współczesnej oraz problematyką kontaktów międzykulturowych. W prezentowanym artykule pt. *Fraktalna interpretacja religijnej różnorodności* autor prezentuje koncepcję zróżnicowania religijnego niemieckiego teologa i religioznawcy Perry’ego Schmidt-Leukela oraz zestawia ją z pewnymi ideami obecnymi w twórczości amerykańskiego antropologa Waltera J. Onga. Ideą przewodnią prezentowanych analiz i porównań jest pojęcie fraktalności, mające zastosowanie w wielu dziedzinach wiedzy. Fraktalność – termin ukuty na gruncie matematyki i odnoszący się do obserwowanych w świecie nieregularności – zostaje z powodzeniem zastosowany w koncepcjach dialogu religijnego.

Zbigniew Drozdowicz jest filozofem, badaczem religii oraz historykiem filozofii specjalizującym się w historii filozofii nowożytnej, w szczególności francuskiej. Jest autorem wielu monografii i artykułów naukowych poświęconych myśli Kartezjusza, kartezjanizmowi, a także recepcji myśli kartezjańskiej. W dziejach filozofii Kartezjusz zajmuje niezwykle ważne miejsce, zaś o sile oddziaływania jego myśli świadczą wciąż liczne nawiązania do niej we współczesnej literaturze, nie tylko tej związanej z akademicką filozofią. Zamieszczony tu artykuł pt. *Kartezjański obraz Boga i nieba. Kontrowersje* pokazuje, że dzieła Kartezjusza jeszcze za życia myśliciela były różnie interpretowane i wzbudzały liczne kontrowersje. Jedną z nich jest kartezjański obraz Boga oraz funkcja idei Boga w zaprezentowanym przez Kartezjusza systemie filozoficznym. Autor przedstawia przykłady różnych interpretacji tej części rozważań Kartezjusza oraz prezentuje własne stanowisko, zgodnie z którym idea Boga odgrywa wprawdzie ważną, ale nie centralną rolę w koncepcji Kartezjusza. W centrum znajduje się ludzki podmiot, zdolny do posługiwania się własnym intelektem – najbardziej niezawodną władzą umysłu.

Marcin Lisiecki jest politologiem, filozofem i kulturoznawcą, specjalizującym się w problemach komunikacji międzykulturowej. Artykuł zatytułowany *Does myth have to be old? Philosophical reflection on myth* podejmuje dyskusję dotyczącą współczesnych badań nad mitem. Choć autor odwołuje się do różnych sposobów badania mitu, najwięcej uwagi poświęca koncepcjom filozoficznym oraz filozoficznym problemom związanym z badaniem mitu. Do najistotniejszych problemów należy dyskutowany już w czasach starożytnych problem relacji między mitem a logosem, który bezpośrednio wiąże się z pytaniem o prawdziwość mitu i o to, jak tę prawdziwość należy rozumieć. Drugi kluczowy problem dotyczy rozróżnienia między mitem „żywym” a mitem „martwym”, a więc mitem, który wciąż ma znaczenie dla współczesnego człowieka, oraz mitem, który w znacznie mierze utracił swoją doniosłość.

Ewelina Berdowicz jest doktorantką w Szkole Nauk Humanistycznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prowadzi badania nad funkcjonowaniem neopentekostałnych wspólnot chrześcijańskich, w szczególności nad różnymi formami komunikacji obserwowanymi w tych wspólnotach. W prezentowanym artykule *Prophetic ministry in Poland. Spiritual encounters among Charismatics* autorka koncentruje się na czynności prorokowania występującej w wielu wspólnotach charyzmatycznych. Głównym przedmiotem zainteresowania jest język prorocत्व. Autorka analizuje zebrane teksty prorocत्व oraz inne świadectwa, a także określa podstawowe cechy tekstów prorocत्व. W tekstach tych można zaobserwować powtarzalność pewnych form językowych, występowanie określonych form interakcji między osobą przyjmującą rolę proroka a innymi członkami wspólnoty czy specyficzne powiązanie między motywami działania a samym działaniem. Prorocत्वowi towarzyszy głębokie przekonanie o możliwości bezpośredniej komunikacji z Bogiem.

Jacek Sieradzan jest religioznawcą, autorem wielu monografii poświęconych szaleństwu w religiach świata, a także postaci Sokratesa. Prezentowany artykuł pt. *Sokrates populista* stanowi oryginalną próbą zrozumienia działalności Sokratesa – słynnego przedstawiciela antycznej filozofii greckiej. Populizm jest tutaj rozumiany nie jako sposób uprawiania polityki, lecz raczej jako zbiór idei narzucanych rozmówcą. Sokrates głosi, forsuje i narzuca idee, o których słuszności jest przekonany. Broni idee za wszelką cenę, nawet za cenę własnego życia. Autor pokazuje, że w dyskusji Sokrates posługuje się erystyką, stosuje rozmaite chwytły i uniki, nie szczędzi rozmówcy złośliwości. Dąży nie tyle do prawdy, ile do obrony swoich racji. Taki obraz Sokratesa nie jest sprzeczny z tym, co sądzili o nim zarówno współcześni, jak i potomni.

Sławomir Sztajer